

Povodom

Prof. dr. Husein KULENOVIĆ:
Nauka, a ne politika

Prof. dr. Husein KULENOVIĆ

*Povodom dvadesetogodišnjice smrti
Muhameda Seida Mašića*

Nauka, a ne politika

Ako se čovjek već odluči da donosi i stvara zaključke ili sudove o suštini i svjetonazoru drugog, podjednako i dosljedno mora potisnuti interese egoistične i moralne naravi, kako svoje, tako i njegove. Ne učini li taj esencijalni ustupak, tegoban je i isprazan posao moralisati, uznositi ili razuđivati i unižavati plodove mislenih radnji i njihovog konačnog izražaja, pogotovo nekog predanog potrebi definiranja linije vodilje životnih određenja i vjerovanja.

Određenja i vjerovanja kod osoba čvrsta uvjerenja, čestitih i istini sklonih, su u toj mjeri svojstvena i sopstvena da antero-retrogradno gledano, posvema asociraju na odraze dva sučeljena zrcala. Pokušamo li u prvi plan isturiti svoje sopstveno gledište, kao referentnu poziciju prema nečijoj ili nekoj stvarnosti, postoji opasnost, da zavisno od mjere, ili tačnije, ako je suviše ona lična, da potpuno zasjenimo suštinu posmatranog. Drugim riječima, zapada se u zamku, pa se više brane razlozi i uzroci vlastitog gledišta, izdižući čak i ono sujetno do isključivosti, te se u konačnom ishodu, zavisno od sposobnosti mišljenja i suđenja, dovodimo do razine diskvalificiranih, odnosno o samim sobom zabavljenih posmatrača, zadovoljnih svojim odrazom u zrcalu. Ovakva lutanja, osim promicanja vlastitosti, imaju tek prolaznu, uslovnu vrijednost koja najčešće iščezava i za života, tek nesigurnim temeljom vlastitog častoljublja, isprazne sujete do konačnog gašenja potrebe ili uopšte

težnje ka iskrenosti. Iskrenost prema sebi je kvintesencija samopoštovanja, stvarne životne radosti i smisla postojanja. Što je iskrenost dalja, to je bliže osjećanje manje vrijednosti, težnja prema moći i agresivnosti u ukupnom rasponu mogućnosti. Šta će se konačno, pojedinačno ili u brojnim kombinacijama, ispoljiti, uveliko zavisi od osnove i razvoja ličnosti, prostora, vremena, a dobrim dijelom i posljedica stvarne mogućnosti ili efikasnosti komuniciranja i sporazumijevanja. Jasni su, a izgleda i prisutni od samog početka života, korijeni procesa međusobnog približavanja, upoznavanja i razumijevanja i bržeg dogovaranja, od nivoa ćelije kao individue, do bilo kog nivoa složenosti života. Što je taj proces uspješniji, to je sloboda potpunija. Nepotrebno je (!), ali umjesto zaključne misli neka stoji, da nepotpuna određenost ili nejasni osnov (što može da znači - neistina) divergira interese, onemogućava poistovjećenje, pa otuda otežava komunikaciju. Uskladiivanje, koje se podjednako odnosi na dva ili više interesa, može se adekvatno ostvariti samo ako se pode od svakog nosioca interesa, ne gledajući prizemne koristi od danas do sutra, nego ističući globalne ili principijelne vrijednosti, od dugoročnog interesa za društvo u cjelini.

Svi oblici monopola - tehnobirokratski, politički itd., potencijalno su izvorište klasnih, nacionalnih, filozofskih i drugih protivrječnosti i sukoba, čije su žrtve neminovno, i u pravilu (oni različiti, sopstveni, dakle) ličnosti u korijenu nesklone mehaničkoj solidarnosti. Češći oblik ovakvoga sukoba u historiji se manifestira na relaciji vlast - pojedinac. Suvremena društva, tačnije rečeno progresivni dijelovi takvih društava širom Svijeta, formalno i neformalno organiz-

irani, čine značajne napore, sa relativnim uspjehom, u borbi za izvornu općenitost i realno shvatanje apsolutnih ljudskih prava i sloboda. Činjenica je da su u političkim okolnostima, u prošlosti više, ali nažalost prisutnim i danas, umjesto stvaranja adekvatnih uslova za sporazumijevanje i dogovaranje, razvijeni, pa čak i institucionalizirani mehanizmi neutralizacije - od supresije do represije - i onemogućavanja neposrednog kvalitetnog i kreativnog pojedinca, kao realnog korektiva u konačnom postizanju sveobuhvatnijeg konsenzusa interesa, čime bi se postiglo supstancijalno konsolidovanje i konačna humanizacija morfologije i funkcije zajednice. Zaštita interesa monopola od drugačijeg izraza, a pogotvo djela koje je rezultat subjektivne potrebe ili težnje za istinom, postaje poligonom iskazivanja podaničke lojalnosti poltrona i mediokriteta, čija je u pravilu maksimalna sposobnost prepoznatljiva u spretnom korištenju represivne mehanizacije takvog sistema. Nema nikakvog razloga sumnjati, pored tolikih historijskih činjenica, mračnih perioda, tragedija grupa i pojedinaca, u učinkovitost odbrane interesa i opstojnosti monopola u bilo kojem obliku. Žrtava je uvijek bilo više nego organizatora ili pomenutih egzekutora u tim mehanizmima. Jedan od najvisprenijih izuma je izvratanje suštine i pravnog smisla pojma verbalnog delikta, koji se u ekstremnim slučajevima izjednačava sa veleizdajom. Nipošto se ne radi o izumu novijeg doba. Očigledno je da su isti problemi mučili nepoznate autore pripovijetke o caru Trojanu i kozijim ušima, ili onog o carevom novom ruhu itd, itd.

Svojevremeno je onom ili onim koji stoje na vrhu, težeći ka apsolutnoj moći, da se agresivno štite od narušavanja predstave o vlastitoj vrijednosti.

Što je predstava više kvantitativno ili kvalitativno zvanično eksponirana, vjerovatnije je da se radi o, praktično utemeljenom na realnosti, subjektivnom osjećaju manje ili nedovoljne vrijednosti.

U sukobu sa onim koji ugrožavaju interese monopola, zvaničnih, dakle dozvoljenih misli i izraza, nerijetko se pojavljuje čitav sklop posebnih sredstava, *teorija*, mitologija, pa i *verbalnog delikta*, kojeg koriste zvanični tumači *dozvoljenog*, zaštićeni mehanizmom monopola, pa slobodno unižavaju, vrijeđaju i djeluju protiv časti i ugleda *buntovnika*. Na ovaj način, u prvoj fazi, prizemnom demagogijom oni zavode i ubjeđuju društvo do te mjere da se sa olakšanjem dočeka i konačna kazna *državnog neprijatelja*. Takav pojedinac u očima zajednice polahko postaje tuđi, drukčiji, neshvaćen i neshvatljiv, klizeći u zaborav mase. Ponekad, osim *kreativne smrti*, ako je on posebno uporan, mehanizacija monopola može u tolikoj mjeri neurotizirati zajednicu da se i ona uključi u progon ili apsolutnu izolaciju, pa takav pojedinac može biti *legalno i legitimno* ne samo izoliran već i biološki uništen.

Poseban slučaj predstavlja lukavo, imaginativno korištenje osobine monopola, čijim pandanom se uslovno može smatrati paranoidno ponašanje (individue, od strane) osoba koje žele istisnuti takmaca po pameti, struci ili nauci, što im najčešće i uspijeva, pa žrtva nikada i ne dokuči pravi izvor i razlog svoje nesreće. Ovu temu, uz odgovarajuća razmišljanja, razrađujući sve varijante, u svoja djela ugradio je i Viljem Šekspir.

Neobičnost ili tačnije nepodudarnost ubjeđenja, opredjeljenja i vjerovanja rahmetli Muhameda Mašića, kako

je doživljena, gonjena i suđena u vremenu od 1946. do 1952. godine, a praktično i kontinuirano do kraja života 1978. godine, predstavlja s jedne strane u svom integritetu - apsurdan, a upozoravajući i obavezujući primjer i iskustvo, s druge strane.

Pred sam kraj života, 1976. godine, Muhamed Mašić iznosi evidentnu suštinu vjerovanja - da je Allah energija koja obuhvata Kosmos i zaprema vrijeme i beskonačnost u svakom pravcu. Kosmos, ma koliki bio, ili se ustanovilo da je toliko velik, predstavlja samo materijalizovani djelić te energije.

Vjerujući, Muhamed Mašić na kraju puta (kao zekjat) postavlja konačni zaključni stav: *"Nauka, a ne politika je predodređeni vodič čovječanstva i regulator njegovog hoda kroz budućnost."*

Do ovog konačnog, citiranog izraza na putu mišljenja može se naći svojevrсна oporuka, ne bez tragova gorčine: *"Evo zašto i kako vjerujem u Allaha. To, po mom dubokom ubjeđenju nije nikakva predrasuda, već produkt logike i nauke, za koji se nikoga ne stidim niti bojim, jer produkt takvog porijekla ne može biti krivično djelo ni po kojem zakonodavstvu Svijeta, bilo da se on zadržava za sebe ili se saopštava drugim kroz diskusije, predavanja ili publikacije. Ja nisam svoje ubjeđenje servirao nikom, izuzev jednom članu porodice (vlastitoj supruzi - rahmetli Rasemi, o.u.), pa zašto da trpim zbog mog ubjeđenja?"*

Možda je Muhamed Mašić pišući ove redove imao na umu rubaiju Omera Hajjama: *"Vjeru od bezvjerja samo časak dijeli, spoznaju od dvojbe isto tako, veli mudrac; zato taj časak cijeni, za me taj časak traje naš život cijeli"*.

Kao žrtva neprihvatanja razlika, uvjerenja i poimanja vjere, osuđen zbog političke nepokornosti, Muhamed Mašić, sticajem niza okolnosti, za svog života, niti je u cijelosti bio prihvaćen, niti shvaćen onakvim kakav jeste. Nikad nije kasno da se uspostavi stvarni sud o nekome i nečijem djelu sa aspekta historije, pogotovo ako je to moguće i konačno uspostaviti ili odbraniti. Čovjeka kao pojedinca mora da

potrese činjenica da se to u pravilu dešava post mortem, kao vid ili čin savjesti.

Muhamed Mašić je umro 1978. godine, idući pravim putem, plemenita duha, nošen vlastitim uvjerenjima i vjerujući u konačnu istinu, ne zamarajući realnosti svjetovnoga, a ispunjavajući dužnosti bilo koga i u bilo kojem vremenu, ako je taj zaista čovjek.

